

บทที่ 1

บทนำ

เครื่องรางของขลังกับไสยศาสตร์ได้ไหลร่วมมาในสังคมพุทธศาสนาของไทยอย่างต่อเนื่อง จากอดีตจนปัจจุบัน กุศโลบายของการสร้างขวัญกำลังใจให้มีความกล้า ความฮึกเหิมและไม่หวั่นต่อการเผชิญหน้ากับอันตราย ทำให้เกิดสัญลักษณ์ที่นำมาผูกไว้กับพุทธศาสนาในรูปของเครื่องรางของขลัง ประเด็นหลักของเครื่องรางของขลังในอดีตเน้นเรื่องความอยู่ยงคงกระพัน ฟันไม่เข้า ยังไม่ออก เพื่อที่จะปลุกกำลังใจไปต่อสู้กับศัตรูของชาติ แต่ในปัจจุบันเครื่องรางของขลังได้ขยายผลเนื่องจากคตินี้ฝังแน่นจากบรรพบุรุษ ความเชื่อและศรัทธาของคนต่อความศักดิ์สิทธิ์ได้กลายมาเป็นการที่ก่อให้เกิดความรำรวย

ที่มาและเหตุผล

เครื่องรางของขลังมีหลากหลายชนิดในสังคมไทย แต่เครื่องรางของขลังที่สำคัญมากที่สุดคือ พระพิมพ์และพระเครื่อง จากหลักฐานของนักประวัติศาสตร์และโบราณคดีสรุปในทางเดียวกันว่า พระเครื่อง ซึ่งย่อมาจากคำว่า “พระเครื่องราง” หมายถึงพระองค์เล็กๆสำหรับติดตัวไปบูชานั้น ไม่ได้เป็นของที่มีอยู่ในสังคมไทยแต่เดิม หากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงไม่กี่ร้อยปีมานี้เอง ตามความเห็นของอาจารย์ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม กล่าวว่า “พระพิมพ์” ได้เริ่มกลายสถานะมาเป็นพระเครื่องในราวสมัยรัชกาลที่ 4 โดยเริ่มความนิยมจาก “พระกริ่ง” ที่ขุดพบตามกรุเจดีย์โบราณ (เกษร สิทธิพันธุ์, 2549) และฉลอง สุนทรวาณิชย์ รายงานว่า พระเครื่องที่มีสถานะเป็นเครื่องรางอย่างหนึ่งในสังคมไทยนั้น เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่ใหม่มากในทางประวัติศาสตร์ เพิ่งถือกำเนิดขึ้นในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 24 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 25 (ประมาณปลายรัชกาลที่ 3 ถึงต้นรัชกาลที่ 5) ผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงในทางโลกทัศน์ คติความเชื่อทางศาสนา เศรษฐกิจ และสังคม พระเครื่องแรกสุดน่าจะเป็น พระกำแพงซุ้มกอ ทู่งเศรษฐี (กำแพงเพชร) ที่ขุดพบ ส่วน “เหรียญพระเครื่อง” นั้น เป็นชื่อเรียกจากการผลิตเครื่องรางรูปพระโดยเครื่องจักรและเทคโนโลยีการถ่ายภาพที่ส่งเสริมให้การจำลองภาพสมจริง เป็นผลให้ภาพจำลองของเกจิอาจารย์ต่างๆถูกผลิตขึ้นมาแทนรูปสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าแบบเดิมเรียกว่า “เหรียญพระเกจิ” ความสามารถผลิตที่ได้มากขึ้น ทำให้เป็นที่แพร่หลายในสังคมไทยอย่างสูงจนถึงปัจจุบัน (ฉลอง สุนทรวาณิชย์, 2548)

ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่มีพระเครื่องอยู่ในความครอบครอง ซึ่งครอบครัวและมิตรสหายที่สนิทได้มอบให้เพื่อปกป้องรักษาและเป็นกำลังใจในการดำเนินชีวิต การศึกษาของข้าพเจ้าในเวลาต่อมาเกี่ยวกับพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นหนังสือธรรมะโดยท่านพระพุทฺธทาส ท่านว.วิจิตรเมธี หรือหนังสือจากนายแพทย์ประเวศ วะสี ทำให้ข้าพเจ้าพบและเข้าใจมากขึ้นว่า หลักคำสอนต่างๆของศาสนาพุทธได้ขัดแย้งกับวิถีความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังในสังคมไทยอย่างสิ้นเชิง ด้วยเหตุผลที่ว่า ถ้าคนในสังคมพุทธได้พิจารณาหลักคำสอนของพุทธศาสนาแล้ว ซึ่งได้สอนให้คนมีเหตุผลในการคิด ทำให้เกิดสติปัญญาและได้นำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตโดยการ ลด ละ เลิก จากความอยากมีและอยากเป็น คนในสังคมก็ไม่จำเป็นต้องแสวงหาเครื่องรางของขลังอีกต่อไป

ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนในสังคมไทยส่วนใหญ่ ผู้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนนั้นไม่ได้ศึกษาคำสอนของพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้และไม่ได้นำมาปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างจริงจัง จึงไม่เข้าถึงในสัจธรรมจากพุทธศาสนา ประกอบกับการ ลด ละ เลิก จากความอยากมีและอยากเป็น เป็นเรื่องที่ยากต่อการปฏิบัติของมนุษย์ผู้เต็มไปด้วยกิเลส ปัญหาต่างๆจึงเกิดขึ้นและตามมาพร้อมทั้งพัฒนาไปสู่ปัญหาใหม่ที่ยากต่อการแก้ไขและเยียวยา

ความสงสัยและข้อคำถามต่อตัวเองหลายประการทำให้ข้าพเจ้าต้องการศึกษาเครื่องรางของขลังมีความเป็นมาอย่างไรจึงได้มีอิทธิพลที่สำคัญต่อความเชื่อของสังคมไทยมาโดยตลอดและเหตุใดเราจึงได้เชื่อถือตามกันมาโดยไม่พิจารณาถึงสาเหตุที่แท้จริงและไม่เข้าถึงคำสอนของพระพุทฺธเจ้าในเหตุผลส่วนตัว ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าพระเครื่อง (ซึ่งปัจจุบันจะหมายรวมไปถึงพระพิมพ์ เหรียญ พระเครื่องและเหรียญพระเกจิด้วย) ถูกปรับให้เป็นวัตถุมงคลชั้นสูงในสังคมเพราะเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทฺธเจ้ารวมถึงเกจิอาจารย์ที่เป็นพระคือผู้ที่ปฏิบัติดีหรือปฏิบัติชอบ รูปพระเครื่องจึงอยู่เหนือความคิดของคำว่า “งมงาย” ประกอบกับพัฒนาการทางความเชื่อที่เป็นสิ่งปกป้องผองภัยจากธรรมชาติ คน สัตว์และความอานาจลึกลับ รวมทั้งสร้างความเชื่อในด้านที่จะมีลาภนุภาพในการส่งเสริมบารมีให้ผู้ที่เป็นเจ้าของได้มีชีวิตเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ดังนั้นพระเครื่องที่สร้างจึงเกิดเป็นกุศโลบายให้คนสร้างความเพียร รวมถึงกุศโลบายเพื่อให้คนได้ระลึกในคำสั่งสอนของพระพุทฺธเจ้าและทำให้ผู้ครอบครองเกิดความคิดในการสร้างความคิด ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าพระเครื่องอยู่ในความครอบครองของคนทุกระดับตั้งแต่ผู้ที่มีการศึกษาสูงไปจนถึงผู้ด้อยการศึกษา หากยกเว้นพระเครื่องซึ่งเป็นรูปสัญลักษณ์ของพระพุทฺธรูปขนาดย่อหรือพระเกจิสำคัญๆแล้ว

เครื่องรางของขลังซึ่งผูกติดกับความเชื่อได้พัฒนาไปอย่างมากมายหลายรูปลักษณะ ถึงแม้ผู้คนในสังคมไทยปัจจุบันจะอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ มีองค์ความรู้ที่ผ่านกันอย่างไร้พรมแดนและรวดเร็วก็ยังไม่สามารถก้าวข้ามความเชื่อต่อเครื่องรางของขลังได้ ความเชื่อได้ให้โอกาสต่อผู้ผลิตทำการค้าเป็นช่องทางในการนำความหลากหลายของสัญลักษณ์มาผูกเรื่องราวขายให้ความเชื่อแตกออกไปหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณะที่เก็บมาจากธรรมชาติ เช่น ซากจากจิ้งจกสองหาง กระดองเต่า หอยเบี้ยและเขี้ยวเสือหรือเป็นรูปลักษณะจากการสร้างขึ้น เช่น ตะกรุด เบี้ยแก้ ผ้ายันต์ ลูกอม ปลัดขิก ชูชก กุมารทอง นางกวัก รักยม แหวนพิรอดและหุ่นพยนต์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีที่สร้างขึ้นจากรูปสัตว์รวมทั้งสัตว์ในวรรณคดีด้วย เช่น หนุมาน สิง องค์ศร เสือ สิงห์ ราชสีห์ คชสีห์ ช้าง แพะ จิ้งจก ตุ๊กแก เต่า ปลาตะเพียน วัวธนู ควายธนู รวมถึงรอยสักยันต์บนร่างกายคน (ภาพประกอบ 1) รูปลักษณะที่ปรากฏเหล่านี้ มีการซื้อขายกันทั่วประเทศโดยไม่มีผู้ใดต่อต้านอย่างเป็นทางการเพราะความเชื่อเป็นเรื่องที่ขจัดออกไปได้ยากโดยเฉพาะคำกล่าวที่ว่า “ไม่เชื่อ อย่าลบหลู่” ซึ่งแพร่ไปทั่วก็เป็นตัวกระตุ้นไม่ให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ของขลังในแง่ลบหรือประเด็นของความมมยา



ตะกรุด



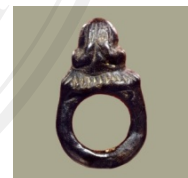
ผ้ายันต์



เสือยันต์



เบี้ยแก้



แหวนพิรอด



ลูกอม



เขี้ยวเสือ



มีดหมอ



รักยม



กุมารทอง



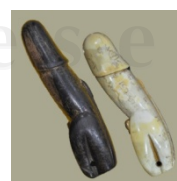
นางกวัก



ชูชก



หุ่นพยนต์



ปลัดขิก



น้ำเต้า



ราหุอมจันทร์



หนุมาน



ลิง



องคต



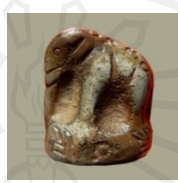
สิงห์



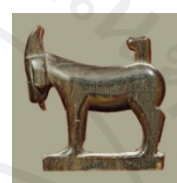
ราชสีห์



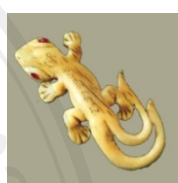
กษสีห์



ช้าง



แพะ



จิ้งจกสองหาง



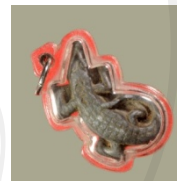
ปลาทะเพียน



วัวธนู



ควายธนู



จระเข้



เต่า

ภาพประกอบ 1

เครื่องรางของขลังต่างๆในสังคมไทย

(ชมรมพระเครื่องทำพระจันทร์, ออนไลน์, 2553)

ปัจจุบันเครื่องรางของขลังได้ถูกผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งวิธีการแบบเก่าและเทคโนโลยีแบบใหม่ ซึ่งได้ผ่านกระบวนการเสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์ด้วยการเสกเป่าบริเวณเวทย์มนตร์อาคมตามคติไสยเวทของพุทธศาสนาและฮินดู-พราหมณ์ โดยให้ฝ่ายพระสงฆ์หรือเกจิอาจารย์ต่างๆทั้งภายในวัดและอาจารย์ผู้รู้เวทย์มนตร์คาถาทางไสยศาสตร์ภายนอกวัดเป็นผู้ทำพิธีกรรมในการปลุกเสก เชื่อกันว่ามีฤทธิ์อำนาจศักดิ์สิทธิ์ ที่ช่วยคุ้มครองป้องกันเจ้าของหรือผู้ที่บูชาอัญเชิญติดตัวในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลให้พ้นจากอันตราย ทั้งที่เป็นภัยจากอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ ภัยธรรมชาติ ภัยจากสัตว์และจากมนุษย์ด้วยกันเอง พลังภาพของเครื่องรางในด้านต่างๆ เหล่านี้ อาจารย์รวมเรียกได้ว่า "เมตตามหานิยม" ซึ่งช่วยส่งเสริมบารมีให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงในอาชีพการงาน

มีการยืนยันคุณค่าที่พิเศษหลายด้านด้วยเหตุผลต่างๆ ในการเพิ่มความเชื่อถือที่สามารถสอดคล้องกับต่อสนิยมของคนในสังคมไทย ด้วยแรงสนับสนุนที่เกี่ยวพันต่างๆจากสังคมทำให้เครื่องราง

ของขลังกลายมาเป็นธุรกิจของการขายความฝันอันสวยงาม ขายเรื่องความโชคดี ได้ลาภผลมีทรัพย์สินเงินทอง มีอำนาจและชื่อเสียงในวงสังคม จากเหตุผลที่ผูกโยงให้เกิดความชอบควรและเชื่อถือได้โดยการเทียบเคียงกับวิทยาศาสตร์ เช่น การทำพิธีปลุกเสกนั้นคือการถ่ายทอดพลังงานจากสิ่งหนึ่งไปเก็บไว้ในอีกสิ่งหนึ่ง เป็นการเรียกหรือดึงดูดพลังงานที่สถิตอยู่ตามธรรมชาติต่างๆ ที่เรียกกันว่า "พลังงานสถิต" เพื่อให้พุ่งมาสู่พิธีกรรมนั้น เทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นพลังงานซึ่งมีสภาพเป็นคลื่นมาสถิตอยู่ในวัตถุนั้น เหมือนการบรรจุกระแสไฟฟ้าลงในแบตเตอรี่ การผลิตแร่เรเดียม ตลอดจนการผลิตระเบิดปรมาณู ซึ่งเป็นการแปลงพลังงานจากรูปหนึ่งให้เป็นอีกรูปหนึ่ง จะกล่าวอีกนัยหนึ่งคืออาจเป็นรูปของวัตถุที่มีรังสีกัมมันตภาพ (Radioactive of Substance) ทั้งนี้เพราะเครื่องรางนั้นๆ มีพลังงานหรือปราณอันเร้นลับสิงอยู่ อาจเรียกว่า “รังสีกัมมันตภาพแห่งไสย” (Radioactivity of Magic) และพลังงานรูปนี้จะแผ่ออกไปรอบๆ ปริณพทล (Radiation) ในรูปลักษณะคลื่นหรือรังสีที่มีความถี่สูงยิ่งกว่าสิ่งใดๆ พลังงานส่วนนี้เองที่บันดาลให้เกิดความมหัศจรรย์ต่างๆ ขึ้น หรือเพื่อมีความประสงค์ที่ต้องการสร้างธุรกิจเครื่องรางของขลังให้ประสบผลสำเร็จ จึงได้สร้างภาพมายาเหล่านั้นเสริมพลาณภาพเพื่อให้เกิดความเชื่อมากยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าได้ตั้งข้อสังเกตว่าคนในสังคมไทยถึงแม้จะมีความรู้แต่ก็ยังคงมีความกลัวต่ออุปสรรคในอนาคต ประกอบกับธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความปรารถนาในสิ่งต่างๆ อย่างไม่มีวันสิ้นสุด ต่างก็พร้อมและยินดีฟังพาลพลังงานความมหัศจรรย์ของเครื่องรางให้มาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจากความเชื่อต่างๆ ทั้งๆ ที่ในทางปฏิบัติต่างก็กำลังพึ่งพาตนเองอยู่ก็ตาม

ข้อมูลจาก เกษร สิทธิพันธุ์ ได้เขียนในนิตยสารสารคดีถึงรายงานของศูนย์วิจัยกสิกรไทยว่า “วงเงินหมุนเวียนในธุรกิจพระเครื่องและธุรกิจเกี่ยวเนื่องในปี 2546 มีมูลค่าสูงถึง 1 หมื่นล้านบาท ธุรกิจเหล่านี้ยังมีโอกาสเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในปี 2548 คาดว่าจะมีมูลค่าสูงถึง 2 หมื่นล้านบาท และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 10 - 20 ต่อปี” (เกษร สิทธิพันธุ์, 2549) ตัวเลขดังกล่าวคงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นธุรกิจเครื่องรางของขลังที่กำลังขยายตัวเพิ่มขึ้นของคนไทยยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ประกอบกับในปัจจุบันกระแสความนิยมจากดาราดาราภาพยนตร์และศิลปินนักร้องที่มีชื่อเสียงจากประเทศอเมริกาดังเช่น แองเจลีนา โจลี และ บริตตานีย์ แดเนียล ได้มาสัมผัสกับอาจารย์หนูกันภัย เกจิที่มีชื่อเสียงทางด้านสัจยันต์และทำเครื่องรางของขลัง มีส่วนผลักดันให้นักแสดงที่มีชื่อเสียงหลายคนในสังคมไทยมาสัมผัสกันตามเพื่อเสริมสร้างความสำเร็จในชีวิตการเป็นนักแสดง (ภาพประกอบ 2 - 4) ผู้สร้างและผู้ทำธุรกิจเครื่องรางของขลังสามารถสร้างความหวังต่อผู้มีความเชื่อ และได้ขยายผลเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ กระแสความนิยมจากบุคคลหลายอาชีพเป็นจุดขายที่

เข้มแข็งและทำให้ธุรกิจการค้าเครื่องรางไทยเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ธุรกิจเครื่องรางจึงยังคงดำเนินต่อไปเพื่อสนองต่อผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นการเสาะหาสิ่งใหม่มาเป็นของขลังก็เพิ่มตามมากขึ้นด้วย



ภาพประกอบ 2 แองเจลีนา โจลีและบริตตานีย์ แคนเนล สักยันต์กับอาจารย์หนู กันภัย (โครงการรื้อรวมดวงใจมอบไว้ให้แผ่นดิน, ออนไลน์, 2553)



ภาพประกอบ 3 ลายสักยันต์ของแองเจลีนา โจลี โดยอาจารย์หนู กันภัย (Tattoo Artist, Online, 2010)



ภาพประกอบ 4

นักแสดงหรือดาราชาวไทยสักยันต์กับอาจารย์หนู กันภัย (โครงการรื้อรวมดวงใจมอบไว้ให้แผ่นดิน, ออนไลน์, 2553)

ข้าพเจ้าเห็นว่าธุรกิจเครื่องรางมีความสามารถในการชักจูงความเชื่อของคนไทยได้ดีเยี่ยม สามารถนำรูปสัญลักษณ์ต่างจากความเชื่อมาผสมผสานและผูกรวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้เกิดเป็นสินค้าเครื่องรางชนิดใหม่ๆ เช่น นำสัญลักษณ์ของกุมารทองเชื่อมรวมกับนางกวักและเรียกว่า “กุมารกวักทรัพย์” (ภาพประกอบ 5) การนำเอาชุกผู้มีพลังมาก เห็นแก่ตัวและตะกละรับประทานมากเกินไปจนถึงกับท้องแตกตายจากเรื่องพระเวสสันดรชาดกมาผูกกับเรื่องการขอลากโดยไม่มีที่สิ้นสุด เรียกว่า “ชุกเรียกทรัพย์” (ภาพประกอบ 6) ตลอดจนการนำเอาปลัดขิกมาผูกกับ เรื่องขุนช้างขุนแผน ในวรรณคดีไทยจนเกิดเป็น “ปลัดขิกขุนช้างจ้าวทรัพย์” เพื่อให้ความหมายผู้ซื้อสัจด์และรวยทรัพย์เพราะขุนช้างเป็นผู้รักมั่นต่อนางวันทองและเป็นกบดียิ่งมั่งคั่ง (ภาพประกอบ 7) เป็นต้น การนำภาพเกจิอาจารย์ผู้ที่ปลุกเสกมาโฆษณาเพื่อนำมาเชื่อถือและนิยมเรียกกันว่า “วัตถุมงคล” นั่นก็เป็นวิธีการส่งเสริมการตลาดของการขายเครื่องรางของขลังซึ่งเหมือนสินค้าทั่วไป โดยผ่านการรับประกันจากผู้ผลิตว่าเป็นของแท้และของจริง



ภาพประกอบ 5 กุมารกวักทรัพย์
(พระเครื่องณัฐวิทย์, ออนไลน์, 2553)

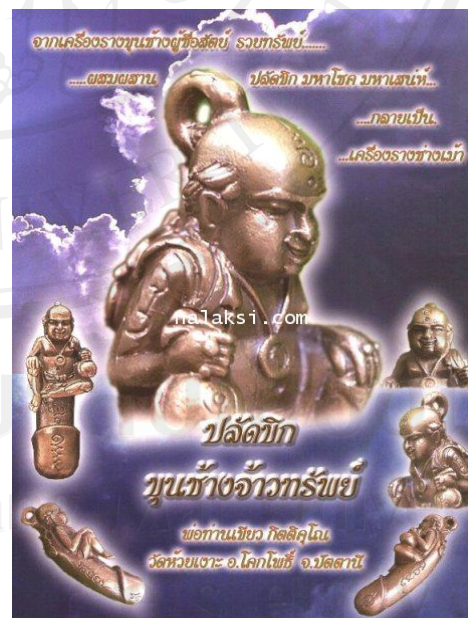


ภาพประกอบ 6 ชุกเรียกทรัพย์
(สีกาอ่าง, ออนไลน์, 2553)



ภาพประกอบ 7 ขุนช้างจ้าวทรัพย์
(ณภัทร, ออนไลน์, 2553)

ข้าพเจ้าเห็นว่าการผลิตเครื่องรางของขลังโดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ ผู้ผลิตได้ใช้กลอุบายต่างๆ สร้างให้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่อยู่เหนือความเป็นจริง การใช้คติความเชื่อในทางศาสนาพุทธและพราหมณ์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างคุณค่าให้กับมายาคติที่สร้างออกมาเป็นรูปลักษณะของวัตถุที่รวมเรียกว่า “วัตถุมงคล” รวมทั้งการโฆษณาชวนเชื่อในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้นเป็นความเห็นแก่ตัวของคนไทยที่ส่งเสริมความมั่งคั่งอย่างไม่รู้จบ (ภาพประกอบ 8) ทำให้ธุรกิจนี้มีความแข็งแกร่งและดำเนินต่อไปอย่างมีความชอบธรรมในสังคมไทย ซึ่งสำหรับข้าพเจ้าแล้วในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนเกิดและเติบโตในสังคมพุทธมีความเห็นว่า การผลิตและบริโภคเครื่องรางของขลังที่เพิ่มมากขึ้นในสังคมพุทธ ไม่ใช่เป็นคำตอบในการให้คนเห็นสังขารหรือเข้าใจเหตุผลที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต พุทธศาสนาชี้ทางให้คนพ้นจากความทุกข์ พ้นไปจากความโลภ โกรธ หลง ให้สังคมเกิดสันติสุข แต่เครื่องรางของขลังกลับใช้กิเลส ความอยากมี อยากได้ อยากเป็น มาเป็นสิ่งจูงใจให้คนมีความโลภและหลงเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้จึงเป็นที่มาที่ทำให้ข้าพเจ้าปรารถนาจะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในเรื่องเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังที่ถูกยอมรับกันว่าเป็นวัตถุมงคลเพื่อตั้งคำถามกับสังคมว่านี่คือสิ่งที่ควรแก่การเคารพบูชาหรือไม่



ภาพประกอบ 8

โฆษณาปัลลิกขุนช้างเจ้าวรวงษ์ในเว็บไซต์

(ณภัทร, ออนไลน์, 2553)

ผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้อง

นอกเหนือที่มาและเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผลงานที่เกี่ยวข้อง คือ ผลงาน “(วัด) ฤนิม” ซึ่งเป็นฐานให้แตกขยายออกไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ในชุดวิทยานิพนธ์และผลงานที่มีความพ้องในประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อซึ่งก็คือ ผลงานสร้างสรรค์ชุด “มนุษย์กับความจริงอันเหนือจริง”

ผลงานสร้างสรรค์ชุด (วัด) ฤนิม

ผลงานสร้างสรรค์ชุด (วัด) ฤนิม นี้ ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ขึ้นจากแนวความคิดที่ต้องการวิพากษ์สังคมกับวัดในกรณีของการทำบุญด้วยความเชื่อ ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมมากกว่าการทำนุบำรุงหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา ผลงานสร้างสรรค์จึงนำเสนอออกมา 5 ชิ้น ซึ่งมีแนวคิดย่อยของแต่ละชิ้นดังนี้

1. ผลงาน (วัด) ฤนิม 1 (ภาพประกอบ 9) ข้าพเจ้าได้บันทึกภาพถ่ายเจดีย์ แล้วนำมาพิมพ์ลงบนผ้าใบแคนวาสซึ่งด้วยสะดึง จำนวน 3 ชิ้น เพื่อแทนความหมายของการตกแต่งวัดเหมือนการประดับตกแต่งเสื้อผ้า ภาพเจดีย์ทั้งหมดเป็นแบบเดียวกัน จากขวาไปซ้าย ภาพเจดีย์ที่ 1 ข้าพเจ้าใจป่อยให้เป็นพื้นภาพเจดีย์แบบต้นฉบับเดิม ส่วนภาพเจดีย์ที่ 2 ข้าพเจ้าได้เขียนลายไทยเพิ่ม ระบายสีทับและติดวัสดุเพิ่มเป็นบางส่วน เช่น ดิน พาสติก กากเพชร สีเงิน ส่วนที่ทำเพิ่มเติมได้บังบังกภาพเดิมบางส่วน ส่วนภาพเจดีย์ที่ 3 นั้น ข้าพเจ้าได้เขียนลายไทยเพิ่ม ระบายสีทับและติดวัสดุต่างๆเป็นสีทอง จนบังบังกภาพต้นฉบับเดิมทั้งหมด ข้าพเจ้าได้ใช้กระบวนการตกแต่งเพิ่มเติมลงบนภาพเจดีย์จนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับเพื่อแทนค่าความหมายของวัดในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตและนิยมตกแต่งประดับดาด้วยวัสดุต่างๆมากจนเกินความพอดี

2. ผลงาน (วัด) ฤนิม 2 (ภาพประกอบ 10) ข้าพเจ้าได้บันทึกภาพถ่ายหนังสือพระไตรปิฎกในตู้พระธรรมจากวัด แล้วนำมาทับค่าน้ำหนักขาวดำจากภาพโพสิทีฟ (Positive) ให้เป็นภาพเนกาทีฟ (Negative) ร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์และทำภาพซ้ำสลับกันไปมาทั่วทั้งภาพเพื่อสร้างนัยยะในการมองภาพวัดให้เกิดความหมายทั้งสองด้านคือ ด้านบวก (Positive) และด้านลบ (Negative) จากนั้นพิมพ์ภาพลงผ้าใบแคนวาส จึงบนกรอบไม้ที่มีระดับความลึกต่างกันให้คล้ายกับผนังของวัด ด้านนอกที่มีระดับลดหลั่นกัน ข้าพเจ้าใช้น้ำดาเทียนทั้งที่เป็นสีขาวและสีเหลืองหยดลงไปบนภาพทั้งหมด จากนั้นปิดแผ่นทองคำเปลวบนภาพบางส่วนและหยดน้ำดาเทียนอีกครั้งเพื่อให้เกิดการทับถมและซ้อนกัน จนทำให้พื้นภาพเดิมเกิดการลบเลือน ข้าพเจ้าได้แทนค่าความหมายของ น้ำดาเทียน

ที่หยดทับซ้อนและทองคำเปลวที่ปิดนั้นเหมือนชาวพุทธที่ให้ความสำคัญแก่พิธีกรรมมากเกินไปจน
บดบังความรู้ในพระธรรมที่มีความสำคัญในพุทธศาสนาและอาจลบเลือนไปในที่สุด



ภาพประกอบ 9

ทินกร นุกูล, (วัด) ฤนิยม 1, 2552

สื่อผสม, 80 x 80 เซนติเมตร (ต่อ 1 ชิ้น)



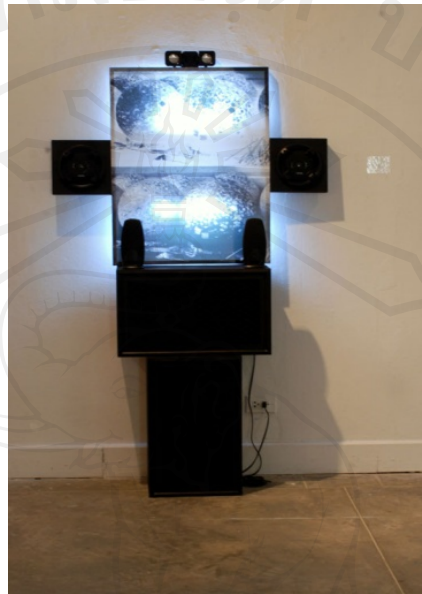
ภาพประกอบ 10

ทินกร นุกูล, (วัด) ฤนิยม 2, 2552

สื่อผสม, 115 x 90 เซนติเมตร

3. ผลงาน (วัด) ฤนิยม 3 (ภาพประกอบ 11) ข้าพเจ้าได้บันทึกภาพถ่ายลูกนิมิตจากวัด แล้ว
นำมาทับค่าน้ำหนักขาวดำจากภาพโพสิทีฟ (Positive) ให้เป็นภาพเนกาทีฟ (Negative) ใน
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ข้าพเจ้าได้แทนค่าความหมายของลูกนิมิตคือการสร้างวัด พิมพ์ลงบน
พลาสติกไวนิลแล้วนำมากรูกับกรอบไม้แล้วติดตั้งไฟนีออนที่ด้านหลัง เหมือนป้ายโฆษณาต่างๆไป

จากนั้นติดตั้งลำโพงต่างชนิดไว้โดยรอบ ประกอบกับเสียงพระกำลังสวดมนต์จากเครื่องเล่น เพื่อแทนค่าความหมายของถึงปรากฏการณ์ในการสร้างวัดในปัจจุบันที่ใช้เครื่องขยายเสียงและป้ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในงานวัด เพื่อเรียกรับเงินบริจาคซึ่งไม่ต่างจากธุรกิจประเภทอื่นๆ ในสังคม



ภาพประกอบ 11 ทินกร นุกูล, (วัด) ฤนิยม 3, 2553
สื่อผสม, 50 x 170 x 47 เซนติเมตร

4. ผลงาน (วัด) ฤนิยม 4 (ภาพประกอบ 12) ข้าพเจ้าได้สร้างกล่องด้วยกระจกแก้วโดยได้รูปแบบมาจากตู้บริจาคเงินในการทำบุญวันเกิดจากวัด จำนวน 8 ตู้ ซึ่งแบ่งเป็นวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ตามปกติมี 7 วัน แต่ความเชื่อในทางโหราศาสตร์ได้เพิ่มวันพุธให้เป็น 2 เวลา คือวันพุธกลางวันและวันพุธกลางคืน จึงรวมทั้งหมดได้ 8 วัน ข้าพเจ้าได้หล่อเทียนรูปพระหัตถ์ขวาจากพระพุทธรูปปางห้ามญาติซึ่งบรรจุวัสดุหลายอย่าง เช่น พระพิมพ์ ผ้าแพรเจ็ดสี รูป เทียน อัฐ ปูน ไม้ เป็นต้น จำนวน 8 ชิ้นและได้นำบรรจุลงกล่องบริจาค ข้าพเจ้าได้ใช้สัญลักษณ์พระหัตถ์พระพุทธรูปเจ้าที่บรรจุวัตถุในพิธีกรรมต่างๆ ใส่ในตู้บริจาค เพื่อแทนค่าความหมายของการบูชาหรือการห้ามบริจาค เพื่อสร้างวัดถักรวมกลต่างๆ ในศาสนาพุทธ ในเหตุผลที่ว่า ในอดีตพระพุทธรูปเจ้าทรงห้ามไม่ให้ภิกษุสงฆ์และพุทธบริษัทสร้างรูปเคารพขึ้นกราบไหว้บูชา ซึ่งต่างจากวิธีการปฏิบัติของชาวพุทธในปัจจุบันที่นิยมสร้างวัดและรูปเคารพต่างๆ ที่มากขึ้น



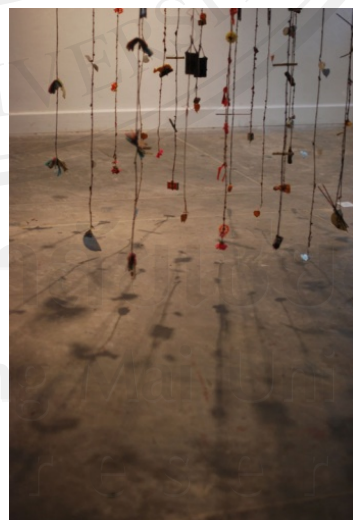
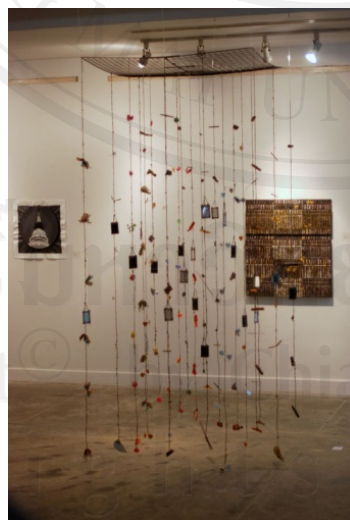
ภาพประกอบ 12



ทินกร นุกูล, (วัด) ฤนิยม 4, 2553

ประติมากรรมสื่อผสม, 345 x 145 x 30 เซนติเมตร

5. ผลงาน (วัด) ฤนิยม 5 (ภาพประกอบ 13) ข้าพเจ้าได้นำสายสิญจน์ผูกมัดกับวัตถุต่างๆ เช่น รูป เทียน พวงมาลัย ยันต์ พระพิมพ์ เป็นต้น จากนั้นข้าพเจ้าได้เคลือบผิวสายแต่ละเส้นอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเทียนที่ต้มผสมกับรูปและผูกกระจกเงาบนเล็กที่สายสิญจน์ในแต่ละเส้น จากนั้นนำสายสิญจน์ดังกล่าวห้อยโยงจากเพดานคล้ายกับพิธีปลุกเสกวัตถุมงคลและพิธีสืบชะตา ข้าพเจ้าแทนค่าความหมายจากการผูกมัดวัตถุที่ใช้ประกอบพิธีกรรมเหมือนชาวพุทธปัจจุบันที่โดยมากผูกมัดตนเองไว้กับความเชื่อและพิธีกรรมในศาสนา ส่วนกระจกเงานั้นข้าพเจ้าได้แทนค่าความหมายเพื่อตั้งคำถามต่อผู้ชมผลงานที่ได้ส่องสะท้อนดูตนเองว่า ตนเองมีความเชื่อพุทธศาสนาอย่างไร



ภาพประกอบ 13

ทินกร นุกูล, (วัด) ฤนิยม 5, 2553

ประติมากรรมแขวนสื่อผสม, 120 x 120 x 300 เซนติเมตร

ผลงานสร้างสรรค์ชุด มนุษย์กับความจริงอันเหนือจริง

ผลงานศิลปกรรมของอาจารย์พดุงศักดิ์ คชสำโรง อาจารย์สอนศิลปะและศิลป์จากคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในชุด “มนุษย์กับความจริงอันเหนือจริง / Surrealistic Conception” จัดแสดงที่ห้องนิทรรศการคณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2549 ในรูปแบบศิลปะจัดวาง (Installation Art) จากการสัมภาษณ์ส่วนตัวในวันที่ 14 กันยายน 2553 อาจารย์พดุงศักดิ์ได้กล่าวถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองว่า ในปี 2549 นั้นได้รับข้อมูลข่าวจากสื่อต่างๆ จากเรื่องที่น่าการเมืองได้ใช้ความเชื่อของคนในสังคมไทยมากว่าอ้างเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเมือง ในประเด็นที่ ขาววิมลจิดคนหนึ่งได้ใช้ข้อทูลทำลายองค์ท้าวมหาพรหมที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์จนทำให้ชายคนนั้นถูกประชาชนรุมประหารชีวิตโดยนักการเมืองได้ออกมากล่าวถึงเหตุการณ์นั้นว่า เหตุการณ์ทำลายรูปเคารพศักดิ์สิทธิ์นั้นไม่เป็นมงคลและอาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งนักการเมืองไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเสียชีวิตประชาชน ประกอบกับอาจารย์พดุงศักดิ์ได้อ่านหนังสือวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้ศรัทธาความเชื่อของไทยโบราณจากสมัยอยุธยาเรื่องไตรภูมิพระร่วง ซึ่งถูกใช้เป็นรากฐานในการปกครองของเพื่อควบคุมประชาชนของการเมืองไทย ตลอดจนในปีนั้นเครื่องรางประเภทตุ๊กตารามเทพเป็นกระแสนิยมอย่างสูงของคนในสังคมไทย ซึ่งอาจารย์พดุงศักดิ์ได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับเจ้าของธุรกิจเครื่องราง ทำให้ได้ทราบถึงโครงสร้างของธุรกิจนี้ที่ต้องอาศัยหลักโฆษณาในทางการตลาดผนวกกับความเชื่อของคนในสังคม จึงทำให้ธุรกิจนี้ประสบความสำเร็จอย่างสูง

ผลกระทบจากข่าวและวิถีความเชื่อของสังคมไทยดังกล่าว ทำให้อาจารย์พดุงศักดิ์ได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อสะท้อนถึงศรัทธาความเชื่อในสังคมไทย โดยนำเอาภาพพิมพ์ที่เป็นรูปเคารพ รูปจำลองสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รูปปั้น โยงเข้ากับสายสัญญาณให้เป็นโครงสร้างแล้วจัดให้คนเข้าไปทาบทสดเหมือนพิธีสืบชะตา แล้วกำหนดให้ผู้เข้าชมผลงานแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ เข้าไปชมผลงานเพื่อให้ผู้ชมได้เผชิญหน้ากับสิ่งที่ตัวเองเห็นอยู่ว่า สิ่งนั้นคืออะไร และให้เกิดการตั้งคำถามเพื่อค้นหาว่าความจริงแท้ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นว่า เป็นเพียงสิ่งสมมุติที่คนได้สร้างขึ้นหรือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาจารย์พดุงศักดิ์ต้องการกระตุ้นให้ผู้ชมผลงานให้เกิดสติในการมองสิ่งต่างๆ โดยการพิจารณาถึงความจริงเพื่อให้เกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของตนเองและสังคม

จากผลงานสร้างสรรค์ของอาจารย์พดุงศักดิ์ คชสำโรง ได้สะท้อนบทบาทเครื่องรางของขลังว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างและสมมุติขึ้น เพื่อวิพากษ์วิถีความเชื่อของสังคมไทย สะกิดผู้ชมผลงานได้ตระหนักถึงความจริงมากกว่าความเชื่อในวัตถุจากเครื่องรางของขลัง



ภาพประกอบ 14 อาจารย์พวงศักดิ์ คชสำโรง, มนุษย์กับความจริงอันเหนือจริง
2549, ศิลปะแบบจิตว่าง (ปลายฟ้า, ออนไลน์, 2553)

ข้าพเจ้าเห็นว่าการใส่ใจของผู้ผลิตของขลังขึ้นเป็นธุรกิจการค้ำนั้นมิพัฒนาการออกไปอย่าง
เข้มข้นและสามารถชวนเชื่อได้ดี นอกจากนี้ยังสามารถใช้คำพูดที่ว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” เป็นการปิด
ทางผู้ที่ไม่เชื่อให้ออกไปไม่ให้เกิดความคิดเห็นต่อต้านการสร้างความมั่งคั่งต่อคนในสังคม ผู้ผลิต
ของขลังเป็นสินค้าสร้างภาพให้คนนับถือกราบไว้ตัวประหลาดต่างๆที่ผลิตผสมผสานใหม่ออกมา
อย่างต่อเนื่อง ชักจูงให้ผู้บริโภคอยู่กับความหลงเชื่อ มีความหวังกับความร่ำรวยเป็นสำคัญ การชวน
เชื่อเผยแพร่ไปทุกวิถีทาง ไม่ว่าจะเป็นรูปป้ายโฆษณาต่างๆที่กระจายไปทั่วเมือง พบทั้งที่เสาหน้า
ซอยสี่แยกไปจนถึงแผ่นป้ายผ้าขนาดใหญ่พาดผ่านสะพานลอยข้ามถนนและรูปแบบอื่นๆด้วย โดย
ให้กราบไหว้บูชา นางกวัก กุมารทอง ชูชก จิ้งจก นกสาลิกาถิ่นทอง สารพัดเครื่องรางเพื่อเน้นว่าบูชา
แล้วรวย

ในฐานะของการเป็นผู้ศึกษาศิลปะ ข้าพเจ้าจึงปรารถนาให้ผลงานสร้างสรรค์ เป็นอีกวิถีทาง
หนึ่งที่จะทำหน้าที่สะกิดสังคมไม่ควรหลงไปกับโฆษณาชวนเชื่อและถึงแม้ว่าจะไม่ใช่หนทางที่จะ
หยุดยั้งความแข็งแกร่งของธุรกิจนี้ได้ก็ตาม แต่ข้าพเจ้ายังมีความหวังว่าผลงานสร้างสรรค์อาจนำไปสู่
การถุกคิดเกี่ยวกับมายาคติเหล่านี้